

ОДЛУКА О ОБЕЛЕЖАВАЊУ ОТРОВА У ПРОМЕТУ

(„Службени лист СРЈ”, број 38/97)

1. Овом одлуком прописују се знакови опасности и ознаке упозорења и обавештења, у погледу врсте, значења, облика, боје, димензија и симбола, којима се обележавају отрови у промету.

2. Отрови се обележавају:

- 1) знаковима опасности,
- 2) ознакама упозорења,
- 3) ознакама обавештења.

3. Свако паковање отрова у промету мора бити обележено одговарајућим знаковима опасности и ознакама упозорења и обавештења.

Предузећа и предузетници који врше промет отрова дужни су да, на основу токсиколошких и других података, одреде знакове и ознаке којима ће се обележавати поједина паковања отрова.

4. Знаковима опасности, бојом и симболом обележавају се препарати или супстанце које су:

- 1) јако отровне,
- 2) отровне,
- 3) штетне за здравље,
- 4) корозивне (нагризајуће),
- 5) надражујуће,
- 6) експлозивне,
- 7) оксидативне,
- 8) запаљиве,
- 9) самозапаљиве,
- 10) опасне по животну средину.

5. Ознаке упозорења односе се на врсту ризика који постоје или могу настати у промету отрова и при руковању отровима, а обележавају се словом „R” у средини бројем из списка ознака упозорења наведеног у тачки 18. ове одлуке.

6. Ознаке обавештења односе се на мере које се морају применити у промету отрова и при руковању отровима, а означавају се словом „S” и редним бројем из списка ознака обавештења наведеног у тачки 19. ове одлуке.

7. Ознаке упозорења и обавештења из тач. 5. и 6. ове одлуке стављају се на амбалажу, а њихово значење уписује се у упутство за употребу отрова, које се прилаже уз свако паковање. Значење најважнијих ознака упозорења и обавештења уписује се, по потреби и поред ознака опасности.

Отрови у промету за општу употребу, морају бити обележени и ознаком обавештења S2 „чувати изван дохвата деце”.

8. Етикета са декларацијом, на паковању у којем се отрови стављају у промет, треба да буде најмање следећих димензија, односно одговарајуће површине, и то за:

- 1) паковање запремине до 3 литра - 52_74 мм,
- 2) паковање запремине 3 до 50 литара - 74_105 мм,
- 3) паковање запремине 50 до 500 литара - 105_148 мм,
- 4) паковање запремине веће од 500 литара - 148_210 мм.

Знакови опасности треба да буду величине најмање 1/10 површине етикете, али не мање од 1 цм.

Ако су паковања тако мала да нема места ни за најмању етикету, етикета се поставља на посебну плочицу која се на погодан начин учвршћује и обезбеђује од откидања.

9. Знаком за јаку отровност (Т) обележавају се отрови који, према својој средњој смртној дози за лабораторијске животиње спадају у I групу отрова.

Симбол је графички приказ мртвачке главе са укрштеним костима, црне боје на наранџастој подлози. Поред знака ставља се натпис „ЈАК ОТРОВ”. (симбол је из техничких разлога изостављен)

10. Знаком за отровност (Т) обележавају се отрови који према својој средњој смртној дози за лабораторијске животиње, спадају у II групу отрова.

Симбол је графички приказ мртвачке главе са укрштеним костима, црне боје на наранџастој подлози. Поред ознаке ставља се натпис „ОТРОВ”.

Знаком за опасност обележавају се и отрови који тешко оштећују здравље након продуженог или поновљеног излагања, у дозама (концентрацијама) из III групе отрова, или услед корозивног или загушљивог дејства. (симбол је из техничких разлога изостављен)

11. Знаком за штетност за здравља (Хп) обележавају се отрови који, према својој средњој смртној дози за лабораторијске животиње, спадају у III групу отрова.

Симбол је графички приказ крста Св. Андреја, црне боје на наранџастој подлози. Поред знака ставља се натпис „ШТЕТНО ЗА ЗДРАВЉЕ”.

Знаком за штетност за здравље обележавају се и отрови који представљају опасност услед тешког оштећења здравља након једног или поновљеног излагања дозама четири пута мањим од најмањих доза (концентрација) из III групе отрова, као и отрови који изазивају надраживање приликом удисања. (симбол је из техничких разлога изостављен)

12. Знаком за корозивно нагризајуће дејство (С) обележавају се отрови који, у додиру са органским и неорганским материјама, изазивају њихова оштећења.

Симбол је графички приказ две епрувете из којих капље течност на руку и на метал.

Симбол је црне боје на наранџастој подлози. Поред симбола ставља се натпис „КОРОЗИВНО (НАГРИЗАЈУЋЕ)”. (симбол је из техничких разлога изостављен)

13. Знаком за надражујуће дејство (Нi) обележавају се отрови који, тренутним, продуженим или поновљеним додиром са кожом или слузокожом, изазивају упале.

Симбол је крст Св. Андреја, црне боје на наранџастој подлози. Поред знака ставља се натпис „НАДРАЖУЈУЋЕ”. (симбол је из техничких разлога изостављен)

14. Знаком за експлозивност (E) обележавају се отрови који под утицајем пламена или других топлотних извора експлодирају или код којих је опасност од експлозије услед удараца, притиска или трења већа него код динитробензена.

Симбол је графички приказ бомбе која се распрскава, црне боје на наранџастој подлози. Поред знака ставља се натпис „ЕКСПЛОЗИВНО”. (симбол је из техничких разлога изостављен)

15. Знаком за оксидативност (O) обележавају се отрови који, у додиру са другом супстанцом, дају јаку егзотермну реакцију (топлотно ослобађајуће дејство) или настају друге промене које повећавају степен опасности. Симбол је графички приказ пламена изнад прстена, црне боје на наранџастој подлози. Поред знака ставља се натпис „ОКСИДАТИВНО”. (симбол је из техничких разлога изостављен)

16. Знаком за запаљивост (F) обележавају се отрови који се под нормалним притиском (1013 mbar) и на нормалној температури (20 C), могу лакше или теже запалити, довести до пожара или потпомагати горење.

Симбол је графички приказ отвореног пламена, црне боје на наранџастој подлози. Поред знака ставља се натпис „ЗАПАЉИВО”. (симбол је из техничких разлога изостављен)

17. Знаком за самозапаљивост (F) обележавају се отрови који се пале на ваздуху или у додиру са ваздухом или водом, без посредства других материја.

Симбол је графички приказ отвореног пламена, црне боје на наранџастој подлози. Поред знака ставља се натпис „САМОЗАПАЉИВО”. (симбол је из техничких разлога изостављен)

18. Знаком за опасност за животну средину (N) обележавају се отрови чија употреба или присуство представља непосредну или закаснелу опасност за околину (вода, ваздух, земљиште) и организме (биљке, животиње, микроорганизме).

Поред знака ставља се натпис „ОПАСНО ПО ЖИВОТНУ СРЕДИНУ”. (симбол је из техничких разлога изостављен)

19. Ако отров због својих токсиколошких, физичко-хемијских и других својстава, представља неколико врста опасности, може се паковање таквог отрова обележити са више знакова, при чему се знаци T и T односе на опасност обележене знацима C, Np и Ni, знак S на опасност обележене знацима Np и Ni, а знак E на опасност обележене знацима O, F и F. Знакови се стављају на једно место или више места на етикети или амбалажи, један поред другог или један изнад другог.

20. Ознаке упозорења су:

R 1 Експлозиван у сувом стању.

R 2 Ударац, трење, ватра или други извори паљења могу изазвати експлозију.

R 3 Ударац, трење, ватра или други извори паљења могу веома лако изазвати експлозију.

- R 4 Гради веома осетљива експлозивна једињења са металима.
- R 5 Загревање може проузроковати експлозију.
- R 6 Експлозиван у додиру или без додира са ваздухом.
- R 7 Може проузроковати пожар.
- R 8 У додиру са запаљивим материјалом може проузроковати пожар.
- R 9 Експлозиван у смеси са запаљивим материјалом.
- R 10 Запаљив.
- R 11 Лако запаљив.
- R 12 Веома лако запаљив.
- R 13 Веома лако запаљив течни гас.
- R 14 Бурно реагује са водом.
- R 15 У додиру са водом ослобађа лако запаљиве гасове.
- R 16 Експлозиван у смеси са оксидирајућим супстанцијама.
- R 17 Запаљив у додиру са ваздухом.
- R 18 Приликом употребе може настати експлозивна или запаљива смеша пара-ваздух.
- R 19 Могу настати експлозивни пероксиди.
- R 20 Штетан ако се удише.
- R 21 Штетан у додиру са кожом.
- R 22 Штетан ако се прогута.
- R 23 Отрован ако се удише.
- R 24 Отрован у додиру са кожом.
- R 25 Отрован ако се прогута.
- R 26 Веома отрован ако се удише.
- R 27 Веома отрован у додиру са кожом.
- R 28 Веома отрован ако се прогута.
- R 29 У додиру са водом ослобађа отрован гас.
- R 30 Приликом употребе може постати лако запаљив.
- R 31 У додиру са киселинама ослобађа отрован гас.
- R 32 У додиру са киселинама ослобађа веома отрован гас.
- R 33 Опасност од кумулативног ефекта.
- R 34 Изазива опекотине.
- R 35 Изазива тешке опекотине.
- R 36 Надражује очи.
- R 37 Надражује систем за дисање.
- R 38 Надражује кожу.
- R 39 Опасност од веома тешких трајних оштећења.
- R 40 Могућа је опасност од трајних оштећења.
- R 41 Опасност од тешких повреда очију.
- R 42 Удисањем може изазвати преосетљивост.
- R 43 У додиру са кожом може изазвати преосетљивост.
- R 44 Опасност од експлозије ако се греје у затвореном простору.
- R 45 Може изазвати рак.
- R 46 Може изазвати наследна генетска оштећења.
- R 47 Може изазвати оштећења фетуса.
- R 48 Опасност од тешких оштећења здравља приликом дужег излагања.

- R 49 Може изазвати рак ако се удише.
- R 50 Веома отрован за водене организме.
- R 51 Отрован за водене организме.
- R 52 Штетан за водене организме.
- R 53 Може проузроковати дуготрајна нежељена дејства на водену средину.
- R 54 Отрован за флору (биљке).
- R 55 Отрован за фауну (животиње).
- R 56 Отрован за организме земљишта.
- R 57 Отрован за пчеле.
- R 58 Може проузроковати дуготрајна нежељена дејства за животну средину.
- R 59 Опасност за озонски слој.
- R 60 Може смањити плодност.
- R 61 Може изазвати оштећење плода.
- R 62 Могућа је опасност од смањења плодности.
- R 63 Могућа је опасност од оштећења плода.
- R 64 Може деловати штетно на одојчад.

Ознаке упозорења се могу комбиновати једино на следећи начин:

- R 14/15 Бурно реагује са водом ослобађајући лако запаљиве гасове.
- R 15/29 У додиру са водом ослобађа отровне лако запаљиве гасове.
- R 20/21 Штетан ако се удише и у додиру са кожом.
- R 20/21/22 Штетан ако се удише, у додиру са кожом и ако се прогута.
- R 20/22 Штетан ако се удисе и ако се прогута.
- R 21/22 Штетан у додиру са кожом и ако се прогута.
- R 23/24 Отрован ако се удише и у додиру са кожом.
- R 23/25 Отрован ако се удише и прогута.
- R 23/24/25 Отрован у додиру са кожом, ако се удише и ако се прогута.
- R 24/25 Отрован у додиру са кожом и ако се прогута.
- R 26/27 Веома отрован ако се удише и у додиру са кожом.
- R 26/28 Веома отрован ако се удише и ако се прогута.
- R 26/27/28 Веома отрован ако се удише, у додиру са кожом и ако се прогута.
- R 27/28 Веома отрован у додиру са кожом и ако се прогута.
- R 36/37 Надражује очи, систем за дисање.
- R 36/37/38 Надражује очи, систем за дисање и кожу.
- R 36/38 Надражује очи и кожу.
- R 37/38 Надражује систем за дисање и кожу.
- R 39/23 Отрован, опасност од веома тешких трајних оштећења ако се удише.
- R 39/24 Отрован, опасност од веома тешких трајних оштећења у додиру са кожом.
- R 39/25 Отрован, опасност од веома тешких оштећења ако се прогута
- R 39/23/24 Отрован, опасност од врло тешких трајних оштећења ако се удише и у додиру са кожом.
- R 39/23/25 Отрован, опасност од веома тешких трајних оштећења ако се удише и ако се прогута.
- R 39/24/25 Отрован, опасност од веома тешких трајних оштећења у додиру са кожом и ако се прогута.
- R 39/23/24/25 Отрован, опасност од веома тешких трајних оштећења ако се удише, у

додиру са кожом и ако се прогута.

R 39/26 Веома отрован, опасност од веома тешких, трајних оштећења ако се удише.

R 39/27 Веома отрован, опасност од веома тешких, трајних оштећења у додиру са кожом.

R 39/28 Веома отрован, опасност од веома тешких, трајних оштећења ако се прогута.

R 39/26/27 Веома отрован, опасност од веома тешких, трајних оштећења ако се удише и у додиру са кожом.

R 39/26/28 Веома отрован, опасност од веома тешких, трајних оштећења ако се удише и прогута.

R 39/27/28 Веома отрован, опасност од веома тешких, трајних оштећења у додиру са кожом и ако се прогута.

R 39/26/27/28 Веома отрован, опасност од веома тешких, трајних оштећења ако се удише, у додиру са кожом и ако се прогута.

R 40/20 Штетан, могућа опасност од трајних оштећења ако се удише.

R 40/21 Штетан, могућа опасност од трајних оштећења у додиру са кожом.

R 40/22 Штетан, могућа опасност од трајних оштећења ако се прогута.

R 40/20/21 Штетан, могућа опасност од трајних оштећења ако се удише и у додиру са кожом.

R 40/20/22 Штетан, могућа опасност од трајних оштећења ако се удише и ако се прогута.

R 40/21/22 Штетан, могућа опасност од трајних оштећења у додиру са кожом и ако се прогута.

R 40/20/21/22 Штетан, могућа опасност од трајних оштећења ако се удише, у додиру са кожом и ако се прогута.

R 42/43 Може изазвати преосетљивост ако се удише и у додиру са кожом.

R 48/20 Штетан, опасност од тешких оштећења здравља ако се удише дуже време.

R 48/21 Штетан, опасност од тешких оштећења здравља ако је дуже време у додиру са кожом.

R 48/22 Штетан, опасност од тешких оштећења здравља приликом дужег излагања, ако се прогута.

R 48/20/21 Штетан, опасност од тешких оштећења здравља ако се удише дуже време и ако је дуже време у додиру са кожом.

R 48/20/22 Штетан, опасност од тешких оштећења здравља ако се удише дуже време и приликом дужег излагања, ако се прогута.

R 48/21/22 Штетан, опасност од тешких оштећења здравља ако је дуже време у додиру са кожом и приликом дужег излагања, ако се прогута.

R 48/20/21/22 Штетан, опасност од тешких оштећења здравља ако се удише дуже време, ако је дуже време у додиру са кожом и приликом дужег излагања, ако се прогута.

R 48/23 Отрован, опасност од тешких оштећења здравља ако се удише дуже време.

R 48/24 Отрован, опасност од тешких оштећења здравља ако је дуже време у додиру са кожом.

R 48/25 Отрован, опасност од тешких оштећења здравља приликом дужег излагања, ако се прогута.

R 48/23/24 Отрован, опасност од тешких оштећења здравља ко се удише дуже време и ако је дуже време у додиру са кожом.

R 48/23/25 Отрован, опасност од тешких оштећења здравља ако се удише дуже време и приликом дужег излагања, ако се прогута.

R 48/24/25 Отрован, опасност од тешких оштећења здравља ако је дуже време у додиру са кожом и приликом дужег излагања, ако се прогута.

R 48/23/24/25 Отрован, опасност од тешких оштећења здравља ако се удише дуже време, ако је дуже време у додиру са кожом и приликом дужег излагања, ако се прогута.

R 50/53 Веома отрован за водене организме, може проузроковати дуготрајна нежељена дејства на водену средину.

R 51/53 Отрован за водене организме, може проузроковати дуготрајна нежељена дејства на водену средину.

R 52/53 Штетан за водене организме, може проузроковати дуготрајна нежељена дејства на водену средину.

21. Ознаке обавештења су:

S 1 Чувати под кључем,

S 2 Чувати ван домашаја деце,

S 3 Чувати на хладном месту,

S 4 Чувати изван места становања,

S 5 Чувати садржај у ... (одговарајућу течност одређује произвођач),

S 6 Чувати у атмосфери... (инертни гас, одређује произвођач),

S 7 Чувати у добро затвореним посудама,

S 8 Чувати посуде на сувом,

S 9 Чувати посуде на месту са добром вентилацијом,

S 10 Чувати садржај влажан,

S 11 Спречити додир са ваздухом,

S 12 Не сме бити херметички затворен,

S 13 Чувати одвојено од хране, пића и сточне хране,

S 14 Чувати одвојено од ... (инкомпатибилан материјал наводи произвођач),

S 15 Чувати од топлоте,

S 16 Чувати одвојено од извора паљења,

S 17 Чувати одвојено од запаљивог материјала,

S 18 Пажљиво руковати и пажљиво отварати посуде,

S 19 Не чувати посуду херметички затворену,

S 20 При руковању не јести и не пити,

S 21 При руковању не пушити,

S 22 Не удисати прашину,

S 23 Не удисати гас/дим/пару/аеросол (одговарајућу реч(и) одређује произвођач),

S 24 Спречити додир са кожом,

S 25 Спречити додир са очима,

S 26 У случају да дође у додир са очима испрати одмах са пуно воде и затражити савет лекара,

S 27 Одмах скинути сву загађену одећу,

S 28 После додира са кожом, одмах испрати са довољно (средство треба да одреди произвођач),

S 29 Не изливати у канализацију,

S 30 Ни у ком случају не додавати производу воду,

S 31 Чувати одвојено од експлозивног материјала,

- S 32 Опрезно руковати са посудом,
- S 33 Предузети мере против појаве статичког електрицитета,
- S 34 Избегавати ударац и трење,
- S 35 Супстанције и посуде морају бити уклоњене на безбедан начин,
- S 36 Носити одговарајућу заштитну одећу,
- S 37 Носити заштитне рукавице,
- S 38 У случају недовољне вентилације, носити одговарајући прибор за дисање,
- S 39 Носити заштитна средства за очи/лице,
- S 40 Очистити под и све друге предмете загађене са овом супстанцијом помоћу ... (средство за чишћење одређује произвођач),
- S 41 У случају пожара и/или експлозије не удисати дим,
- S 42 За време фимигације или прскања носити одговарајући прибор за дисање (одређује произвођач),
- S 43 У случају пожара употребити ... (навести тачно тип апарата за гашење пожара. Ако употреба воде повећава опасност, додати: „не сме се употребити вода”).
- S 44 У случају мучнине потражити савет лекара (ако је могуће, показати етикету),
- S 45 У случају незгоде или у случају мучнине одмах потражити савет лекара (ако је могуће, показати етикету),
- S 46 Ако се прогута, одмах потражити савет лекара и показати етикету или посуду,
- S 47 Чувати на температури која не прелази ... С (одређује произвођач),
- S 48 Чувати овлажено ... (одговарајући материјал одређује произвођач),
- S 49 Чувати само у оригиналним посудама,
- S 50 Не мешати са... (одређује произвођач),
- S 51 Употребити само у добро проветреним просторијама,
- S 52 Не употребљавати у затвореном простору на великим површинама,
- S 53 Избећи излагање, потребне посебне инструкције пре коришћења,
- S 54 Посебна сагласност пре испуштања отпадних вода у постројењу за обраду отпадних вода,
- S 55 Посебно обрадити пре испуштања у канализацију или водену средину,
- S 56 Одлагање ове супстанције и њене амбалаже на посебним местима предвиђеним за неискоришћене отрове и амбалажу,
- S 57 Користити одговарајућу посуду да се избегне загађење околине,
- S 58 Одложити као неискоришћени отрови и амбалажа,
- S 59 Обратити се произвођачу/добављачу за информације о обнови/ рециклажи,
- S 60 Ова супстанца и њена амбалажа морају бити одлагане као неискоришћени отрови и амбалажа,
- S 61 Спречити ослобађање у околну средину. Руковати на основу посебног упутства/Упутство о безбедном руковању (Safety data sheets),
- S 62 Ако се прогута не изазивати повраћање, одмах потражити помоћ лекара и показати ову амбалажу или етикету.

Ознаке обавештења се могу комбиновати једино на следећи начин:

- S 1/2 Чувати под кључем, ван домашаја деце.
- S 3/7 Чувати у добро затвореним посудама на хладном месту.
- S 3/9/14 Чувати на хладном месту са добром вентилацијом одвојено од ... (инкомпатибилне супстанције, наводи произвођач),

S 3/9/14/49 Чувати само у оригиналним посудама на хладном месту са добром вентилацијом одвојено од... (инкомпатибилне супстанције, наводи произвођач),
S 3/9/49 Чувати само у оригиналним посудама на хладном месту са добром вентилацијом,
S 3/14 Чувати на хладном месту одвојено од... (инкомпатибилне супстанције, наводи произвођач),
S 7/8 Чувати у добро затвореним посудама на сувом,
S 7/9 Чувати у добро затвореним посудама на месту са добром вентилацијом,
S 7/47 Чувати у добро затвореним посудама на температури која не прелази ... С (одређује произвођач),
S 20/21 При руковању не јести, нити пити и не пушити,
S 24/25 Спречити додир са кожом и очима,
S 29/56 Не изливати у канализацију, одлагати овај материјал и амбалажу на посебним местима предвиђеним за неискоришћене отрове и амбалажу,
S 36/37 Носити одговарајућу заштитну одећу и заштитне рукавице,
S 36/37/39 Носити одговарајућу заштитну одећу, рукавице и заштитна средства за очи/лице,
S 36/39 Носити одговарајућу заштитну одећу и заштитна средства за очи/лице,
S 37/39 Носити одговарајуће рукавице и заштитна средства за очи/лице,
S 47/49 Чувати само у оригиналним посудама на температурама које не прелазе ... С (одређује произвођач).

22. Ступањем на снагу ове одлуке, престаје да важи Правилник о означавању отрова који се стављају у промет на домаћем тржишту („Службени лист СФРЈ”, бр. 18/92).

23. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СРЈ”.